

ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ.

ਖੇਸਲਾ ਜੇ. ਦੇ ਅੱਗੇ

ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਡਿਪਟੀ ਕਸਟਡੀਅਨ-ਜਨਰਲ ਆਫ ਇਵੈਕੂਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ।

ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 313 ਆਫ 1953

ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 2 ਜੂਨ 1954

ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇਵੈਕੂਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਐਕਟ (1950 ਦਾ XXXI)-ਸੈਕਸ਼ਨ 56-ਨਿਯਮ 14(6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਫਰੇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-ਕੀ ਐਕਟ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ- ਨਿਯਮ ਦੀ ਸਿਮਾ ਵਿਖਾਨ ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 14 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ 6 ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇਵੈਕੂਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦਾ ਪੁਨਰਵਾਸ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਸਟੋਰੀਅਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਐਕਟ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਵੋਲ. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

345

ਨਿਯਮ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੇਧੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬ ਕਟੌਤੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 26 ਅਤੇ 27 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਗਰਾਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 56 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪ ਧਾਰਾ (2)(i) "ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲੀਜ਼ ਅਤੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਜਾਂ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੀਜ਼ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ" ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਨਿਯਮ 14(6) ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਗਰਾਨ ਨਿਯਮ 14 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ (1) ਤੋਂ (5) ਦੇ ਅਧੀਨ ਲੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ 22 ਜੁਲਾਈ, 1952 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ (i), (ii) ਅਤੇ (iii) ਉਪ-ਨਿਯਮ (6) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ। ਪਰ ਉਹ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ (1) ਤੋਂ (5) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਵਿਅਤ ਭੂਤਕਾਲ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਲਈ ਜੇਕਰ ਅਲਾਟੀ ਦਾ ਕੇਸ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ 6 ਦੇ ਕਲਾਜ਼ (i), (ii) ਅਤੇ (iii) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਗਰਾਨ ਵਿਭਾਗ ਲੀਜ਼ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ (1) ਸਮੀਖਿਆ ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ 22 ਜੁਲਾਈ 1952 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (2) ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 26 ਅਤੇ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। 22 ਜੁਲਾਈ 1952 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ 28 ਅਗਸਤ, 1953 ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਕਸਟਡੀ-ਜਨਰਲ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਇਸ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂਡਾਮਸ, ਸਰਟੀਓਰੀ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੰ. 1 ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਐਸ.ਐਲ. ਪੁਰੀ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਐਸ ਐਮ ਸੀਕਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਐਚ ਐਲ ਸਰੀਨ ਅਤੇ ਮੋਹਨ ਲਾਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

346

ਪੰਜਾਬ ਲੜੀ

[VOL. VIN

ਹੁਕਮ

ਖੇਸਲਾ, ਜੇ. ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਕਾਸੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਸਟੋਰਡੀਅਨ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:-

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨੈਰੰਗਾਬਾਦ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਪੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਿਮ ਨਿਕਾਸੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਪੱਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਛੱਡੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਦਾਅਵੇਦਾਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3, ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਵਸਨੀਕ ਸੀ, ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਆਇ VI, ਲੈਂਡ ਰੀਸੈਟਲਮੈਂਟ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਪੈਰਾ 24 ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਨ। ਇਹ ਪੈਰਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਲਾਟੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨਿਯਮ ਤਹਿਤ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਨਾਲੋਂ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਮਿਤੀ 15 ਨਵੰਬਰ 1949 ਨੂੰ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ, ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ 31 ਦਸੰਬਰ 1949 ਨੂੰ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ

ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ, ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ 1952 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, - ਡਾਇਰੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ 10 ਸਤੰਬਰ 1952 ਨੂੰ, ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ

VOL. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

347

ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮ 14(6) ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੋਧੇ ਹੋਏ 22 ਜੁਲਾਈ 1952 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਸਟੋਡੀਅਨ ਜਨਰਲ ਦੇ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 28 ਅਗਸਤ 1953 ਨੂੰ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਿ 12 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਅਤੇ 2 ¼ ਯੂਨਿਟ ਸੀ, ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਟੋਡੀਅਨ-ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਪੁਰੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਪ-ਨਿਯਮ (6) ਜਿਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਗਰਾਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖੋਹ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 22 ਜੁਲਾਈ 1952 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। .

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ (1) ਨਿਯਮ 14, ਉਪ-ਨਿਯਮ (6), ਅਲਟਰਾਵਾਇਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਇਵੈਕਿਊ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਸੀ, (2) ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 31 ਦਸੰਬਰ 1949 ਦੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੇ ਅਸਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਮਿਤੀ 10 ਸਤੰਬਰ 1952, ਜੋ ਕਿ 22 ਜੁਲਾਈ 1952 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (3) ਨਿਗਰਾਨ ਨੇ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਨਾਲੋਂ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਕੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਬਜ਼ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਹੋਰ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਲਈ

348

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIII

ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨਿਯਮ 14 ਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ (6) ਐਕਟ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਵੈਕਿਊ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ "ਨਿਕਾਸੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ" ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦਾ ਪੁਨਰਵਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੁਨਰਵਾਸ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਿਕਾਸੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਦੁਆਰਾ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਕਾਸੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕਰਨਾ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਭੀੜ ਸੀ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ

ਅਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਰਧ ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਰਧ-ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕਸਟੋਰੀਅਨ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸਨ। ਇੱਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਠੋਸ ਆਧਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੇਦਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਜਾੜਨਾ ਅਕਲਮੰਦੀ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 12 ਨੇ ਨਿਗਰਾਨ ਨੂੰ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ, ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ 14 ਨੇ ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਟੋਰੀਅਨ ਲੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਜਾਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਉਪ-ਨਿਯਮ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਸਟੋਰੀਅਨ ਨੇ ਨਿਯਮ 14 ਅਤੇ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ 6 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਮਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ

VOL. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

349

ਇਸ ਵਿੱਚ 22 ਜੁਲਾਈ 1952 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ 13 ਫਰਵਰੀ 1953 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੱਖ ਤਬਦੀਲੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਰਤਾਂ:-

"ਅੱਗੋਂ ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ 22 ਜੁਲਾਈ 1952 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੇਠਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੋਧ ਨੇ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ "ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 27" ਜੋੜਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪ-ਨਿਯਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਜਾਂ 27 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਜਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰੋ-ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਸ਼ਰਤ ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸੀਮਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 31 ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਸਟੋਰੀਅਨ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਲਈ 30 ਦਿਨ ਅਤੇ ਕਸਟੋਰੀਅਨ-ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਪ-ਨਿਯਮ (6), ਇਸ ਲਈ, ਹੁਣ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ: -

"(6) ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਕਾਸੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਨਿਗਰਾਨ ਅਰਧ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਨਿਵਾਸ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਆਧਾਰਿਤ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ

(1) ਜਿੱਥੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਲਾਟੀ ਕੋਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ:

(ii) ਜਿੱਥੇ ਅਲਾਟੀ ਨੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ;

(iii) ਜਿੱਥੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ-

(ਏ) ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ (ਭੂਮੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ;

(ਬੀ) ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਨਿਕਾਸੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟੀ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ 6 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ;

(ਸੀ) ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਨਿਕਾਸੀ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਸਮਰਪਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਉਪਲਬਧ ਪੇਂਡੂ ਨਿਵਾਸ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹੋਰ ਉਪਲਬਧ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਆਪਸੀ ਤਬਦੀਲੀ:

(ਡੀ) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਮ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਧਾਰਾ (ii) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਅਲਾਟੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਰਧ ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ

ਬਸ਼ਰਤ ਅੱਗੇ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ 22 ਜੁਲਾਈ 1952 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੇਠਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੇਧ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਅੰਤਮ ਸਥਿਤੀ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਹੈ. ਕਸਟੋਡੀਅਨ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ (1) ਤੋਂ (5) ਦੇ ਅਧੀਨ ਲੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿੱਥੇ 22 ਜੁਲਾਈ 1952 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਪ-ਨਿਯਮ (6) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (i), (ii) ਅਤੇ (iii) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹੋਣ। ਪਰ ਉਹ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ (1) ਤੋਂ (5) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਅਲਾਟੀ ਦਾ ਕੇਸ ਉਪ-ਨਿਯਮ (6) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (i), (ii) ਅਤੇ (iii) ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਗਰਾਨ ਵਿਭਾਗ ਲੀਜ਼ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ (1) ਸਮੀਖਿਆ ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ 22 ਜੁਲਾਈ 1952 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (2) ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 26 ਅਤੇ 27 ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। 22 ਜੁਲਾਈ 1952 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀਆਂ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਯਮ ਐਡਮਿਨੀਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਇਵੈਕੂਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਵੀਜ਼ਨਲ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਨਿਯਮ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਯਮ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦਾ ਪੁਨਰਵਾਸ ਹੈ

352

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIII]

ਕਟੋਡੀਅਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੈਅ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੇਧ ਅਥਾਰਟੀ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬ ਕਟੌਤੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 26 ਅਤੇ 27 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਗਰਾਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 56 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪ ਧਾਰਾ (2)(i) "ਹਾਲਾਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਲੀਜ਼ ਅਤੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਜਾਂ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਲੀਜ਼ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ" ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਉਹ ਨਿਯਮ 14(ਬੀ) ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਪ-ਨਿਯਮ (6) ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਐਡਮਿਨੀਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਇਵੈਕੂਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇ। ਦੁਨੀਚੰਦ ਹਕੀਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕਰਨਾਲ (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ (6) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਪ-ਨਿਯਮ ਐਕਟ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ।

ਹੁਣ ਜੇਕਰ ਇਹ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਟੋਡੀਅਨ-ਜਨਰਲ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਧਿਕਾਰ-ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ। ਕੇਸ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (i), (ii) ਅਤੇ (iii) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ (iii) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਈਟਮ (a) ਤੋਂ (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਫ਼ਮਣ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

ਵੇਲ. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

353

ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਲਫ਼ਮਣ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲੋਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਵੱਡਾ ਅਲਾਟੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੱਡੇ ਅਲਾਟੀ ਹੋਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਉਪ-ਨਿਯਮ (6) ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਸੰਬਰ 1949 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ 10 ਸਤੰਬਰ 1952 ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਉਪ-ਨਿਯਮ (6) ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ 1952 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਭਾਵ, ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 16 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਸਮੇਂ

ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ, ਜੋ ਕਿ ਵਧੀਕ ਨਿਗਰਾਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਸੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੇ ਅਸਲ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸਨੇ ਸੀਮਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਡਿਪਟੀ ਕਸਟੋਡੀਅਨ-ਜਨਰਲ ਕੋਲ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਭਾਵੇਂ ਵਧੀਕ ਨਿਗਰਾਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੰਗੀ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਡਿਪਟੀ ਕਸਟੋਡੀਅਨ-ਜਨਰਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਡਿਪਟੀ ਕਸਟੋਡੀਅਨ-ਜਨਰਲ ਉਸ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ।

ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਸਟੋਡੀਅਨ-ਜਨਰਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਡਿਪਟੀ ਕਸਟੋਡੀਅਨ-ਜਨਰਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ

354

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL VIII

ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਿੰਡ ਨੈਰੰਗਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਖਰਚਾ ਵਸੂਲ ਕਰੇਗਾ।

ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਟਰਾਂਸਲੇਟਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।